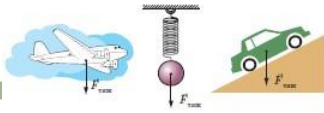

Сили в природі

Сила тяжіння

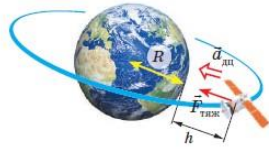
- Прикладена до тіла
- Напрявлена вертикально вниз, до центру Землі
- Залежить від маси

Прискорення вільного падіння
 $g = 9,8 \frac{M}{c^2}$

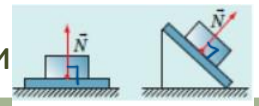
$$\vec{F}_T = m\vec{g}$$

$$g = G \frac{M}{R^2} \quad M = 6 \cdot 10^{24} \text{ кг} \quad R = 6400 \text{ км} = 6,4 \cdot 10^6 \text{ м}$$

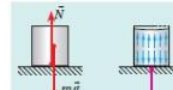
$$g = G \frac{M}{(R+h)^2}$$

Вага, сила реакції опори

- Прикладена до опори чи підвісу
- По нормалі до площини опори
- Залежить від маси, прискорення

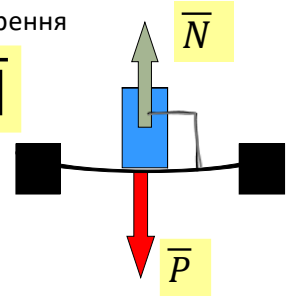

$$|\vec{P}| = |\vec{N}|$$

$$P = mg$$

$$P = m(g+a)$$

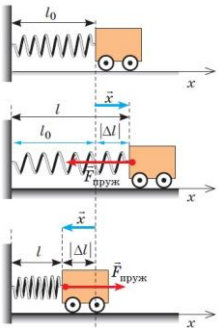
$$P = m(g-a)$$

Закон Гука

- Сила пружності - пропорційна деформації, спрямована завжди протилежно до зовнішньої сили

$$F_{\text{пр}} = k\Delta l$$

$$F_{\text{пр}} = k\Delta x$$

жорсткість пружини, тіла

$$k = \frac{F}{\Delta l} \quad [k] = \frac{H}{\mu}$$

абсолютне видовження
 $\Delta l = l - l_0$
 $[\Delta l] = \mu$

Закон Гука

- У випадку малих пружних деформацій розтягнення та стиснення механічна напруга прямо пропорційна відносному видовженню

$$\sigma = E|\epsilon|$$

E - Модуль Юнга

$$[E] = \text{Па} = \frac{H}{M^2}$$

Механічна напруга σ — фізична величина, яка характеризує деформоване тіло і дорівнює відношенню модуля сили пружності $F_{\text{пруж}}$ до площі S поперечного перерізу тіла

$$\sigma = \frac{F_{\text{пруж}}}{S}$$

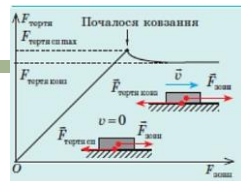
Відносне видовження ϵ тіла — фізична величина, яка дорівнює відношенню видовження Δl до початкової довжини l_0 тіла:

$$\epsilon = \frac{\Delta l}{l_0}$$

Матеріал	Модуль Юнга $E, \times 10^9 \text{ Па}$
Алюміній	63–70
Бетон	15–40
Каучук	$7,9 \cdot 10^{-3}$
Мідь (лиття)	82
Срібло	82,7
Сіло	49–78
Чавун ковкий	150

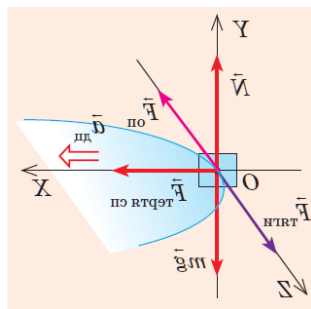
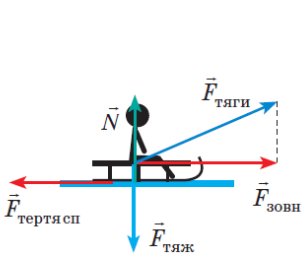
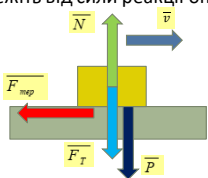
Сила тертя

- Прикладена до тіла
- Напрявлена вдовж поверхні опори, протилежно рухові
- Залежить від сили реакції опори

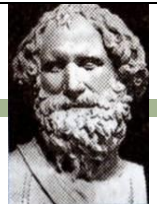

$$F_{\text{тер}} = \mu N$$

де μ - коефіцієнт тертя
 N - сила реакції опори

Сила Архімеда

$$F_A = \rho_p V_T g$$

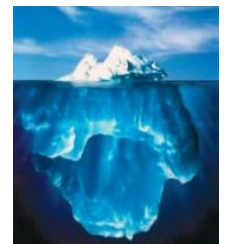
$[F_A] = H$ Сила виштовхувальна

$[\rho_p] = \frac{KZ}{M^3}$ Густина рідини, середовища

$[V_T] = M^3$ Об'єм зануреного тіла або його частини

$g \approx 10 \frac{M}{c^2}$ Прискорення вільного падіння

Відомий давньогрецький фізик, математик, винахідник, інженер 287 – 212 до н.е.

Занурення	Плавання всередині рідини	Спливання	Плавання на поверхні рідини
$F_{\text{тяг}} > F_{\text{арх}}$	$F_{\text{тяг}} = F_{\text{арх}}$	$F_{\text{тяг}} < F_{\text{арх}}$	$F_{\text{тяг}} = F_{\text{арх}}$
$\rho_T > \rho_{\text{рід}}$	$\rho_T = \rho_{\text{рід}}$	$\rho_T < \rho_{\text{рід}}$	

Маса тіла

- Дорівнює добутку густини тіла на його об'єм

$$m = \rho V$$

- де ρ - густина речовини (табличне значення)

$$[\rho] = \frac{\text{кг}}{\text{м}^3}$$

- де V - об'єм тіла $[V] = \text{м}^3$

Густина тіл

- Фізична величина, що дорівнює відношенню маси речовини до її об'єму

$$\rho = \frac{m}{V}$$

Об'єм тіл однаковий

1 куб м 1 кг/м^3

1 куб см 1000 кг/м^3

1 куб дм 100 кг/м^3

1 куб см $0,001 \text{ кг/м}^3$

Об'єм тіл

- Визначається за формулами

$$V = \frac{m}{\rho} \quad [V] = \text{м}^3 \quad [V] = \text{л} = 10^{-3} \text{ м}^3$$

$$V = abc \quad \text{Для паралелепіпеда}$$

$$V = S_o h \quad \text{Для призми, циліндра}$$

$$V = \frac{4}{3} \pi R^3 \quad \text{Для кулі}$$

